

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור דף היומי בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ב' תשרי תשפ"ד

מסכת קידושין ל"ה-מ"א ♦ ביכורים כ"ה, ז' - כ"ו, א'

גליון מס' 1269

השבוע בגליון

- ♦ האם מותר לנטוע אילן ליד בית כנסת?
- ♦ אילנות בתי הכנסת של בני ברק
- ♦ אדם שהניח תפילין פסולות
- ♦ תענית על לבנה שאינה מתגלה

♦ סגולה בדוקה לחשוכי פרי בטן

- ♦ ירושת אשה שנפטרה ביום השנה לחתונתה
- ♦ באיזה אדר נפטר משה רבינו?
- ♦ מצוות שלוח הקן בשבת
- ♦ כיצד לסלק את האם?

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

כשהחפץ חיים הפך לשותף

ראדין.

שמה של העיירה הזעירה הזו נישא בפי כל, בזכות רבינו החפץ חיים זצ"ל ששמה נכרך בשמו. גדלותו וצדקותו הנשגבה של החפץ חיים זצ"ל, הלא הם כתובים בספרים הרבים שנכתבו על אותו צדיק. שמענו מהגאון רבי אברהם פולק שליט"א, מנהלה הרוחני של ישיבת סלבודקא, עובדה מפליאה ששמע מנכדו של החפץ חיים זצ"ל, המאפשרת לנו להציץ אל מאחורי הפרגוד, ולהתפעל מאורח פעולתו ומעדינות נפשו הטהורה של החפץ חיים בהנהגתו עם בני ביתו, תוך עמידה על קוצו של יו"ד מבלי לסטות ימין ושמאל מדרכו הקדושה.

מעשה שהיה כך היה. רבינו החפץ חיים מעולם לא היה עתיר נכסים. להיפך, בבית קטן ודל התגורר מאור האומה, בפשטות ובצניעות שאין דומה לה. ויהי היום, ובתו שבגרה נישאה לבחור בן עליה, אולם מחמת מחסור באמצעים ובממון לרכישת בית נפרד לבני הזוג, הם קבעו את משכנם בעליית הגג בביתו של החפץ חיים.

שבועות אחדים לאחר הנישואין הבחין החפץ חיים, כי בתו עומדת ומתפללת בהתרגשות, כשהיא אוזנת בידיה **סידור חדש**. חדש, בוקק ומבריק. כאשר סיימה את תפילתה, פנה אליה אביה הדגול כשפניו עטוּת תמיהה ושאלה, כיצד התגלגל לידה סידור חדש זה, שערכו אינו פחות.

סידור זה קנה לי בעלי, כפי שכל בעל קונה סידור חדש לרעייתו הצעירה, השיבה. שוב התפלא החפץ חיים ושאל: וכי למה לך בתי היקרה סידור חדש? כלום, אינך מסתפקת בסידורך הישן והטוב?

ניסיונותיה של הבת לסבר את אזניו לא הועילו. היא ניסתה להסביר לו שבסידור חדש מתפללים

דף לח/א מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים

ירושת אשה שנפטרה ביום השנה לחתונתה

גמרתנו אומרת שמשה רבנו נולד ונפטר בז' אדר, משום שהקב"ה "ממלא את שנותיהם של צדיקים מיום ליום". לדעת חלק מן הראשונים, פטירתו של משה רבינו היתה בשבת בשעת מנחה, ומשום כך אומרים "צדקתך צדק" בתפילת מנחה, כדי להצדיק את הדין על פטירתו. אולם יש החולקים על כך, שהרי ביום פטירתו כתב משה רבינו שלש עשרה ספרי תורה, ואם נפטר בשבת, כיצד עשה זאת (תוספות מנחות לא/א ד"ה מכאן).

באיזה אדר נפטר משה רבינו? יש הנוהגים להתענות ביום פטירתו של משה רבינו (שולחן ערוך או"ח סימן תק"פ סעיף ב'). בימינו, כידוע, מקפידים על כך אנשי ה"חברא קדישא". לפיכך, יש לדעת באיזה אדר נפטר משה רבינו. ישנם הסוברים כי הוא נפטר בשנה מעוברת באדר א'. אולם, מסוגייתנו הוכיח היעב"ץ כי משה רבינו נפטר בחודש אדר הסמוך לפסח, שהרי מבואר בה שמיום פטירתו של משה רבינו פסק המן מרדת ובמשך שלושים ושמונה ימים אכלו בני ישראל מן המן שנותר בכליהם, עד שנכנסו לארץ ישראל ואכלו מתבואתה. מוכח איפוא, כי משה רבינו לא נפטר באדר א' שאם כן, שישים ושמונה יום מפרידים בין תאריך פטירתו לכניסתם של ישראל לארץ ולא שלושים ושמונה יום (עיין שאלת יעב"ץ חלק א' סימן קי"ז ובסידור היעב"ץ ובשו"ת חתם סופר או"ח סימן קס"ג). למעשה, כתב משנה ברורה (שם ס"ק ט"ו) שמנהג העולם כדעת הסוברים שיש להתענות באדר א'.

ירושת האשה שנפטרה ביום השנה לחתונתה: בימיו של רבי מאיר איזנשטט זצ"ל, בעל הפנים מאירות, אירע מקרה מצער כאשר אשה נפטרה בב' אלול שנת תצ"א, שנה לאחר נישואיה שהיו בב' אלול שנת ת"צ. לאחר פטירתה התגלע וויכוח נוקב בין הבעל לקרובי אשתו. יורשי האשה טענו, כי על פי תקנת רבינו תם וחכמי צרפת, שבעל אינו יורש את אשתו שנפטרה בתוך שנת הנישואין (רמ"א אהע"ז סימן נ"ב סעיף ד' עיי"ש), אין הוא זכאי לרשת את נכסיה, שהרי לא חלפה שנה תמימה מאז נישואיהם. ואילו הבעל טען, כי בתום א' אלול תצ"א, חלפה שנה והוא זכאי לרשתה.

בעל פנים מאירות (חלק ב' סימן קע"ד) מאריך בתשובתו ומביא צדדים לכאן ולכאן. אחת מראיותיו מבוססת על סוגייתנו האומרת שהקב"ה ממלא את שנותיהם של צדיקים. אם נאמר כי ב' אלול נחשב כבר כתחילת השנה השנייה לנישואין, מדוע נפטר משה רבינו בז' אדר, הלא לפי הגיון זה היה עליו להפרד מן העולם בו אדר? מוכת, איפוא, שיום זה עדיין נחשב כחלק מן השנה שעברה. למעשה, הכריע בעל פנים מאירות, כי יש להשאיר את הירושה בידי הבעל, מאחר שההכרעה בנושא זה אינה ברורה, וללא הכרעה ברורה אין אפשרות להוציא את הנכסים מידי הבעל המוחזק בהם.

צעילוי נשמת

מרת **כרימה צורף** ע"ה
בת מזלי ויחיא ז"ל
נלב"ע ב' בתשרי תש"ס
תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו
ר' אפרים צורף שיחי' - שילה

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרן פרנץ** ז"ל
ב"ר יוסף זאב ז"ל נלב"ע בעש"ז בתשרי תש"ם
ופרוץ **מנחם צבי קדרי** ז"ל
ב"ר יהושע ז"ל נלב"ע י"ז באב תשע"א
תנצב"ה

הונצחו ע"י ד"ר יוסף וד"ר מיכל פרנץ ומשפ' שיחי

צעילוי נשמת

מרת **שרה שיינדל נפחא** ע"ה
ב"ר יצחק צבי נפחא ז"ל
נלב"ע ער"ה תשנ"ט
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחי

דף לט/ב בשלוח הקן

מצוות שלוח הקן בשבת

גמרתנו מביאה את דברי רבי יעקב המבאר, כי הבטחת התורה למקיים מצוות שילוח הקן (דברים כב/ז): "שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים" אינה מתייחסת לשכר בעולם הזה כי אם בעולם הבא. פרטי דיניה של מצוות שילוח הקן רבים הם, ואף מחלוקות רבות מוצאים אנו בפוסקים, לגבי כל שלב משלבי קיום המצווה. נוכל לעמוד על חלק קטן ממכלול זה, בזכותו של יהודי ששאל את בעל חתם סופר (שו"ת או"ח סימן ק), כיצד עליו לנהוג כאשר הוא נתקל בקן ציפור בשבת קדש. תחילה, נבאר בקצרה את שלבי קיום המצווה והמחלוקות לגביהם, ולאחר מכן נשוב לשאלה זו.

ההתחייבות במצווה, כיצד? בעל חוות יאיר (שו"ת סימן ס"ז) מסתפק, אם כל אימת שאדם נתקל בקן ציפור עליו להפריח את האם ולקיים את המצווה, או שמא, רק הרוצה ליטול לעצמו את הגוזלים, יפריח את האם לפני שהוא נוטל את הגוזלים, אך אין להפריח כל יונה מקינה (ע"ע פתחי תשובה יו"ד רצ"ב סעיף א').

כיצד לסלק את האם? לדעת הרמב"ם (הלכות שחיטה פרק י"ג הלכה ה') יש לאחוז בכנפי האם ולהפריחה מן הקן. לדעת רש"י (חולין קמא/ב ד"ה במה), די בהברחתה מן הקן על ידי השמעת רעש בלבד [עיי' בן איש חי, תו"ל רע"ח, שגם לדעת הרמב"ם, היינו רק לכתחילה].

טעם המצווה: רמב"ן (דברים כב/ו) והחינוך (מצווה תקמ"ה) מבארים, שהקב"ה ברחמיו על כל חי, ציוונו להפריח את האם מקינה כדי לצמצם את צערה על נטילת גוזליה. מדבריהם, מוכח, לכאורה, שמצוות שילוח הקן נוהגת רק כאשר המשלח רוצה ליטול לעצמו את הגוזלות, שעליו להמעיט מצער האם.

אמנם, חתם סופר מביא את הזוה"ק שמדבריו אנו למדים שמצוות שילוח הקן נוהגת בכל יהודי שנתקל בקן ציפור. הזוה"ק אומר שטעם מצוות שילוח הקן הוא, לעורר את רחמי השכינה על עם ישראל, על ידי צערה של היונה שמסתובבת ומחפשת אחר בניה שאבדו ממנה. הרי לנו, שהמצווה אינה רק כאשר המשלח חפץ בגוזלים. אולם, חתם סופר, מוכיח ממקומות אחדים בש"ס, שחיוב המצווה הוא רק כאשר חפצים בגוזלות, ועל דברי הזוהר הוא אומר: כי כאשר אנו מוצאים מחלוקת "הנגלה עם הנסתר, אין לנו עסק בנסתרות והנגלות לנו ולבנינו".

עתה, אומר חתם סופר, נשוב לאותו יהודי ששאל כיצד עליו לנהוג כאשר הוא נתקל בשבת בקן ציפור, נבדוק את שאלתו לפי כל שיטה ושיטה, וניווכח כי אין לקיים בשבת קודש את מצוות שילוח הקן:

- א. על פי הזוהר, שטעם המצווה הוא לעורר את רחמי הקב"ה על עמו ישראל, ודאי שאין לעורר את רחמיו בשבת קודש, כפי שאין אומרים תחנון בשבת.
- ב. לדעת הרמב"ם שיש לאחוז את האם בכנפיה ולהפריחה, ברור גם כן שהדבר אסור, שכן מעשה זה הוא מלאכת צידה.
- ג. נותרה בידינו שיטת רש"י הסובר שאפשר להפריח את היונה על ידי השמעת קול. אמנם, לדבריו ניתן לקיים את המצווה בשבת, אולם הכריע חתם סופר שאין לעשות כן, אף ביום חול, שהרי המפריח את היונה ללא אחיזה בכנפיה, הרי זה ספק אם קיים את המצווה, כיון שלדעת הרמב"ם אין זה נחשב כשילוח האם מן הקן. לפיכך, מאחר שהפריחת היונה גורמת לה צער עמוק, אין להפריחה מקינה אלא לצורך קיום מצווה וודאית. אולם, המפריחה כדי לקיים את המצווה מספק "נמצא התאכזר שלא לצורך, והמתחסד בזה אין רוח חכמים נוחה הימנו".
- סגולה בדוקה לחשוכי פרי בטן:** נציין כי מצוות שילוח הקן היא סגולה למי שלא זכה להביא בנים לעולם, כפי שכתב החינוך (מצווה תקמ"ה) בשם המדרש (דברים רבה, כי תצא פיסקא ו'), שדבר זה נרמז במילות הפסוק "ואת הבנים תקח לך".

דף לט/א דרב זרע גינתא דבי רב

האם מותר לנטוע אילן ליד בית כנסת?

מייסדי בתי כנסת מבקשים בדרך כלל לנאותם ולייפותם כדי לקיים את מצוות "זה אלי ואנוהו". אחת הדרכים לשוות מראה נאה ומהודר לבניין, היא על ידי נטיעת עצי נוי בפתחו ובסביבתו. אלא שישנם פוסקים הסוברים שאסור לנטוע אילנות בשערי בית הכנסת, כפי שיבואר להלן. כידוע, אסור לנטוע אילנות בבית המקדש, בעזרה (עיי' מחלוקת רמב"ם וראב"ד הלכות בית הבחירה פרק א' הלכה ט'), או ליד המזבח, שנאמר (דברים טז/כא): "לא תטע לך אֶשְׁכָּה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח ה'". בטעם הדבר מבאר הרמב"ם (הלכות עבודת כוכבים פרק ו' הלכה ט'), שדרך עובדי כוכבים לנטוע אילנות נאים לצד מזבחותיהם, כדי למשוך את ההמון להתקבץ ליד אלוהיהם. כדי

בהתרגשות ובחשק רב יותר. שהדפים החדשים נוסכים בה התלהבות שאותה לא זכתה להכיר כאשר התפללה בסידור הישן. אך ללא הועיל. הכל נכון, אמר החפץ חיים, אך שמא תאמרי לי בכל זאת, מה טעם מוצאת את בסידור החדש, יותר מאשר בסידור הישן והטוב? מורי ורבותי. רבינו החפץ חיים, שכל דקה מזמנו היתה מחושבת, הקדיש **שעתיים תמימות** לבידור הסוגיה, מדוע, בני היקרה, את זקוקה לסידור חדש? ולא נחה דעתו, עד שהוא עזר לבתו לרדת לשרשי נפשה ולעומק מחשבותיה ולהבין, שגם בסידור הישן אפשר להתפלל כהוגן, ואילו היא חשקה בסידור החדש מפני שגם תברותיה קיבלו סידור חדש מבעליהן, ואין היא רוצה להיות שונה מהן. חיוך של אושר ננסך על פניו של החפץ חיים. **האמת, היא הנכס היקר ביותר לנפשו של אדם הדבוק באלוקיו.** ללא מידת האמת, אין אפשרות לתקן את המעוות.

חיוך מחד גיסא וחינוך מאידך גיסא. כאשר הגיעו השניים למסקנה כי זו, ורק זו, היתה הסיבה לרכישת הסידור החדש, פנה אליה החפץ חיים: בתי, בתי. עליך להבין. אתם אינכם יכולים לנהוג כאחרים. הרי אני יודע עד כמה את חפצה שבעלך יהגה בתורה הקדושה וישקיע את כל ישותו בלימוד התורה. אתם הרי החלטתם למסור את נפשכם, לחיות בצמצום ובדוחק, ובלבד שתקימו בית של תורה. כדי שיוכל בעלך לשבת ברגיעה על התורה ועל העבודה, עליך להניח לו מכל טרדה ומכל מטלה שאפשר להסתדר בלעדיה. אמנם, נכון, כל בקשתך הסתכמה בספר קודש זה, סידור שבו את מתפללת שלש פעמים ביום, ובהתלהבות, אך עליך לדעת כי גם רכישה זו עלולה לטרדו מלימודו. אף על פי שאין מדובר בסכום גבוה, די בכך שהוא חייב פרוטה לפלוני ושתי פרוטות לאלמוני, כדי להפריע את לימודו. אם ברצונכם לבנות את ביתכם על אדני התורה והיראה, אין זה מן הראוי לרכוש סידור במעות שאין בידכם, כאשר אין זקוקים לו.

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע עיתים לתורה. לומדים כמה דקות חוזים בסיוף רחני עצום!

קבע עיתים ללימוד עכשיו! *3029

שלא להדמות לעובדי האלילים, ציוותה תורה שנפריש עצמנו ממנה זה (עיין עוד חינוך מצווה תצ"ב).

לגבי זריעת **ירק** בסמוך לבית כנסת, שהוא בית מקדש מעט, כתבו הפוסקים (שו"ת מהרש"ם חלק ו' סימן ז') כי אין כל איסור, כמוכח בסוגייתנו המספרת, שרב גידל ירקות בגינה שהיתה סמוכה לבית מדרשו, כדי לכלכל את תלמידי בית המדרש. אך נחלקו הפוסקים, אם מותר לנטוע **אילנות נוי** בסמוך לבית כנסת. הגרע"א זצ"ל (או"ח סימן ק"נ ס"א) מביא את דעתו של רבי דוד עראמה, שחכמים אסרו לנטוע אילנות בפתחי בתי כנסיות, כפי שאסרה התורה לנטוע אילנות בסמיכות למזבח ולעזרה. אולם, בעל ערוך לנר (שו"ת בנין ציון סימן ט') סובר, כי אין כל איסור לנטוע אילן בשערי בית הכנסת, שהרי גם בבית המקדש לא אסרה התורה לנטוע אילנות אלא **בתוך** בית המקדש, אך בשערי לא נאסר הדבר. ודאי, איפוא, שחכמים לא גזרו על נטיעת אילנות בשערי בית כנסת.

אילנות בתי הכנסת של בני ברק: רבה של בני ברק, הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל, אשר הסתפק כיצד להורות לבתי הכנסת שבעיר לגבי נטיעת אילנות בשער בית הכנסת, הפנה את שאלתו לתלמידי חכמים אחדים, ביניהם בעל שו"ת היכל יצחק (או"ח סימן י'), אשר האריך להוכיח כי אין איסור בדבר, ולבסוף כתב כי מכל מקום טוב יעשו אם יטעו עצים ברחבת בית הכנסת, אך לא בדרך המובילה אליו.

דף מ/א חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה

אדם שהניח תפילין פסולות

מפעם לפעם שומעים על אדם שהניח תפילין במשך שנים רבות, לאחר שהוגה על ידי מגיה מומחה, ולפתע התברר לו בבדיקה שגרתית, כי תפיליו לא היו כשרות מעולם. כאשר אנו באים לדון כיצד להגדיר אדם זה, האם כמי שמעולם לא הניח תפילין, או שמא מאחר שנאנס, דינו שונה, יש לחלק את השאלה לשני חלקים נפרדים: **א.** האם **מעשה** הנחת התפילין הפסולות נחשב לו כמעשה מצווה, כיון שלתומו חשב שהוא מניח תפילין. **ב.** האם על מקרה מעין זה, נאמרו דברי סוגייתנו "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה... אפילו חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ומאחר שהוא **התכוון** להניח תפילין, נחשב הדבר כאילו אכן הניח.

תפיליו של רבי חייא: בעל בן איש חי (רב פעלים חלק ד' או"ח סימן ב') שדן בנושא, כתב כי מאחר שאותו אדם הניח תפילין לפי תומו, עולה לו המעשה כאילו הניח תפילין כשרות. את דבריו הוא סומך על דברי רב קדמון שמביא החיד"א (מערכת ד' אות ד'). אותו חכם כתב לגבי רבי חייא שהניח תפילין שנתפרו בפשתן, שלמרות שלהלכה הן פסולות, אולם, ודאי שאין לומר שרבי חייא לא הניח תפילין כל ימי חייו, שהרי כוונתו היתה לשמים, מאחר שהוא היה סבור כי תפילין אלו כשרות. מכך מוכיח בן איש חי, כי כאשר אדם מקיים מצווה לתומו ולבסוף התברר שמחמת אונס הוא לא קיים את המצווה, הרי הוא נחשב כמי שקיים את המצווה.

ההבדל בין פסיקה שגויה לטעות טכנית: אולם, הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל (שו"ת הר צבי או"ח א' סימן ל"ה) כותב חילוק בהיר בין מקרהו של רבי חייא, לבין אדם שהניח תפילין פסולות. רבי חייא היה מפוסקי דורו, ואף שלדורות לא נתקבלה פסיקתו להלכה, אך לאותה שעה היא היתה תקפה שהרי כך היא דרכה של תורה, כנאמר "אין לך אלא שופט שבימיך". ממילא, ודאי שרבי חייא נחשב כמי שהניח תפילין כשרות. לעומת זאת, אדם שנאנס והניח תפילין חסרות או פגומות, מדוע נחשיבנו כמי שהניח תפילין כשרות?

עתה, יש לדון אם דברי סוגייתנו ש"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", יחולו על אדם שהניח תפילין פסולות, שמחשבתו להניח תפילין תחשב לו כמעשה מצווה. כדי להכריע בשאלה זו, תחילה יש לתחום ולהגדיר כלל זה של "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", שהרי בסוגייתנו מבואר כי אדם **שנאנס** ולא עלה בידו לקיים את המצווה, "מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה", ויש לדעת אלה אופנים נחשבים כ"אונס".

בהגדרת כלל זה, דן בארוכה בעל שבות יעקב (שו"ת, חלק ב' סימן י') שכתב, כי דווקא אדם שהתאמץ בכל כוחו כדי לקיים את המצווה באופן ראוי, ולבסוף נאנס ולא עלה הדבר בידו, נחשבת כוונתו הטובה לקיים מצווה כאילו עשה את המצווה. אולם, אדם שהיה באפשרותו להוסיף טרחה ועל ידי כך למנוע את האונס שאירע לו, אינו יכול להתלות בכלל זה, ועל כגון דא לא נאמר "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה". על פי זה כתב בעל הר צבי, כי מאחר שאילו אותו אדם שגילה שתפיליו פסולות, היה מוסרן למומחה נוסף שיבדקו, היתה מתגלה הטעות שבתפיליו, יש לדון אם הוא נחשב כמי שקיים את המצווה, שהרי היתה בידו האפשרות למנוע את האונס.

חינוך מחד גיסא ועדינות נפש מאידך גיסא.
בעובדה מעניינת זו די כדי לעורר בכל אחד את הרושם והמסר הנוקב, לפיו לימוד התורה הוא הדבר העליון במעלה ואין שני לו. החפץ חיים בדרגות העליונה והרמה, זכה להגיע להשגות גבוהות מעין אלו, שאף הדרשה למימון רכישת סידור חדש, שאגב, מחירו היה יקר מאד לעומת מחירו כיום, עלולה להסיט את אורח החיים הראוי למשפחתו של לומד תורה. אולם גם לומדי "הדף היומי" יכולים להבין בכך את גודל חשיבות לימוד התורה. אותה שעה בה קובע אדם עיתים לתורה, היא הדבר היקר ביותר שיכול להיות לבן אנוש. היא היהלום שבכתר. עמוד האש שהולך לפני המחנה. תורת ה'.

כאשר שמענו את סיפור הדברים סברנו, כי לאחר מכן סב החפץ חיים על עקבותיו, והסיפור תם ונשלם, אך לא כן. רבינו החפץ חיים ביצע באותו מעמד **עסקה כלכלית** מעניינת. מכיסו הוא שלף סכום כסף, כערך מחצית שוויו של הסידור, והניחו על השולחן. כעת, אמר לה, עלינו למצוא את הדרך הראויה כיצד להחזיר את הגלגל אחורנית בצורה הנאותה ביותר. בחכמתו הרבה ביקש החפץ חיים, שדבריו יעשו רושם על בתו ויחקקו בנפשה. הוא העביר לבתו את סכום הכסף שהונח על השולחן, ובהסכמתה הפך החפץ חיים, רבן של כל ישראל, גדול הדור שרבות רבות מייחלים לפתחו, **לשותף בסידור החדש של בתו**. חצי סידור שלי, חצי סידור שלך, לא פחות ולא יותר. אכן, עסקה.

בכך, עלה בידו לרצות את כל המעורבים בעניין. הוא החזיר בביתו את המסר הנוקב, ומצד שני, הסידור החדש שכה חשקה בו, נותר בידיה, וגם חתנו היקר זכה לסייע כלכלי... אך המשימה החינוכית עדיין לא תמה ולא נשלמה. **במשך שנים רבות**, כאשר היה החפץ חיים יוצא את עיירתו ראדין, הוא היה פונה אל בתו ומבקש את ה"סידור" שלו, שכבר בלה מזוקן, לבל יפוג המסר! שלא תשכח המטרה שלשמה הגענו לעולם הזה, להרבות בלימוד התורה ובעשיית רצונו יתברך. יהי רצון, שבזכות לימוד התורה הקדושה, "נהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

המעוניין לזכות את הרבים בסידור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף לח/א מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום

מהיום שנעשה בו לצדיק

עמד ותמה רבי עקיבא יוסף שלזינגר:

מדוע בשאר צדיקים אין אנו מוצאים כן? נראה, אמר, שהדבר אמור במשה רבינו, שנתמלא הבית אורה מיד עם לידתו. בשאר צדיקים אין הקב"ה ממלא שנותיהם אלא מיום שהפכו לצדיקים... (תורת יחיאל בראשית, רפד).

דף לח/ב יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום

דוקא ביום הלידה

ביום לידתו של אדם, מזלו בריא וחזק. כן מבואר בירושלמי (ראש השנה פרק ג' הלכה ח'). נאמר שם שלכן אין אדם ראוי למות ביום הלידה. אולם כל זה נכון באנשים רגילים, שהמיתה קשה להם, אך בצדיקים שמיתתם מעלה בשבילם, שמיד הם הולכים להסתופף בצל השכינה, אדרבה ביום הלידה מזלם החזק גורם שיסתלקו... (טעמא דקרא, וילך).

תענית על לבנה שאינה מתגלה: ברצותו להמחיש מקרה של אדם שמחמת אונס לא קיים מצווה, מספר בעל שבות יעקב (שם), כי בחודש כסלו תע"ה, כאשר התמנה לרבה של וורמיזא, נודע לו כי אחד מהרבנים גזר תענית ציבור על הקהל, לאחר שבאותו חודש הם לא זכו לקיים את מצוות קידוש לבנה. מקרה זה, פסק בעל השבות יעקב, נחשב כאונס גמור, שהרי אין בידיהם אפשרות לעשות דבר מה כדי לראות את הלבנה, ועל כן, אין הם צריכים להתענות, שהרי "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה" והתאמצותם לקיים את המצווה היא בגדר "חשב אדם לעשות מצווה ונאנס".

מן הראוי לציין כי ישנם פוסקים הסוברים (עיין ספר הערות להגרי"ש אלישיב זצ"ל), שאדם שעשה את המוטל עליו על פי דין ונאנס, גם עליו נאמר "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", אף על פי שאם היה מוסיף טרחה על טרחתו, היה נמנע האונס. לדבריהם, היהודי שהניח תפילין פסולות, נחשב לו הדבר כאילו קיים את המצווה, שהרי הוא מסר את התפילין למגיה מומחה, ובכך יצא ידי חובתו.

מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה: לסיום יש להדגיש, כי "מחשבה טובה" אינה נחשבת כקיום המצווה ממש, אלא כפי ששמע מדברי סוגייתנו "מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" (שם).

דף לט/ב שכת מצווה בהאי עלמא ליכא

שכר טורח

אבל שכר **טורח** מצווה, משולם בעולם הזה. זהו פירוש הכתוב "אם בחוקתי תלכו" - שתהיו **עמלים** בתורה, "ונתתי גשמיכם בעיתם", שכר העמל והטורח הוא בעולם הזה, גשם וכדומה... (תורת משה, בחוקתי).

דף מ/ב עשה מצווה אחת

הכף הכריעה

כתוב בספר חרדים:

"**כתב** רבינו יצחק דמן עכו. מעשה היה ברב רבינו יוסף גקטיליא שחלה עד קרוב למיתה, ונים ולא נים תיר ולא תיר, וראה שני אנשים שוקלין עוונותיו וזכויותיו במאזניים, והיו שוקלין שוה בשוה, מיד נתעורר ונתחזק, ושאל התפילין ושם אותם - **מיד** התחיל להרפא, ועלה ממוות לחיים, כי הכריעו כף הזכויות!" (אוצר חידושים באגדה).

דף מ/ב לפי שהעולם נידון אחר רובו... עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה

ראה - לפניכם

וזהו פירוש הפסוק "ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". ראה - לשון יחיד, לפניכם - לשון רבים. **ראה** - כי במעשיך אתה נותן לפני הכלל כולו ברכה וקללה. מעשה שלך משפיע על רבים ועל העולם כולו... (כלי יקר דברים יא/כו).

דף מ/ב אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה

מהי תחילת הדין?

בעלי התוספות הקשו שהרי בשבת (לא/א) נאמר ששואלים אותו ראשונה אם נשא ונתן באמונה. **מסביר** רבי צדוק הכהן מלובלין: אם נשאת ונתת באמונה, הרי שהאמנת בה' שהוא הנותן לך כח לעשות חיל, וממילא לא היית טרוד לפרנסתך ויכולת לקבוע עיתים לתורה וללמוד כמעט בלא הפרעה... (פרי צדיק, ויקרא ו).

דף מא/א אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה

אשה יראת שמים

אומרים בשם האדמו"ר מויז'ניץ בעל אמרי חיים, שאמר דרך צחות: **"יראנה"** לשון יְרָאָה. לא יקדש עד שיעמוד על טיבה ויווכח כי אשה יְרָאָה (יראהנע) היא...

ר"י איד

תא הזוי!

התנא האלוהי רשב"י קורא לר:

רצוננו לראות את מלכנו:

הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא הזוי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המופת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ותן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י הק' וזוכים לחיים מאירים

רשב"י לכל: הצטרף עכשיו לאלפים שכבר מחוברים לאור

טעמו וראו *3764 כי טוב ה' עמנו

מבצע השקה למצטרפים חדשים חדשים מני עד הבית בלבד 19.90

בברכת גדולי ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה" מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

